

DIN ACTIVITATEA ORGANIZATORICĂ ȘI DE PRESĂ A PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN (1911)

Conflictul cunoscut dintre tinerii „oțeliți” grupați în jurul ziarului „Tribuna” din Arad și conducerea Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria a luat forme mai deschise după anul 1909, el accentuându-se mai ales după insuccesul din ultimele alegeri parlamentare în cadrul monarhiei austro-ungare, care au avut loc în luna iunie 1910. Critica tinerilor „oțeliți” a fost îndreptată împotriva inactivității Comitetului central și a slabei organizări a Partidului Național Român; împotriva activității parlamentarilor români de la Budapesta; contra frunțașilor politici români ce continuau să-și lege aspirațiile politice de Viena și propovăduiau întoarcerea la pasivismul parlamentar; împotriva celor care au pactizat cu guvernarea, trădând interesele naționale¹.

Riposta Comitetului central nu va întârzia să apară, și la 19—20 decembrie 1910 are loc la Budapesta consfătuirea acestuia, împreună cu alți frunțași politici români (în total 43 de participanți), care vor lua în discuție poziția lor față de „Tribuna” și tinerii „oțeliți”, enunțând că acest ziar ce încălca disciplina de partid nu mai putea fi considerat ca organ al partidului².

Cu acest prilej s-a luat hotărîrea sistării ziarului „Lupta”³ și la propunerea avocatului dr. Ioan Suciu s-a aprobat întemeierea unui nou organ de presă al Partidului Național Român ce va apare la 1/14 ianuarie 1911 la Arad sub numele de „Românul”, „ca o armă de legitimă apărare a disciplinei, a organizației și a însăși existenței Partidului Național Român”, cum îl caracteriza dr. Alexandru Vaida-Voevod⁴. „Românul” va fi condus de un Comitet de redacție compus din T. Mihali, V. Lucațiu, Al. Vaida-Voevod, A. Vlad, Șt. Cicio-Pop, I. Suciu, V. Goldiș, I. Mar-

¹ R. Ciorogariu, *Spre prăpastie*, Arad, 1911; Al. Vaida-Voevod, *Mangra, Tisza și Tribuna*, Brașov, 1911; L. Boia, *Contribuții privind mișcarea națională a românilor din Transilvania în anii 1910—1914*, în *Studii*, 1972, nr. 4, p. 789—792; N. Roșuț, *Activitatea politică a deputaților arădeni între anii 1905—1918*, în *Ziridava*, IX (1978), p. 219—270; V. Netea, *Spre unitatea statală a poporului român*, București, 1979, p. 501—502; L. Maior, *Mișcarea națională românească din Transilvania 1900—1914*, Cluj-Napoca, 1986, p. 162—167.

² Al. Vaida-Voevod, *op. cit.*, p. 82—92; R. Ciorogariu, *op. cit.*; L. Boia, *op. cit.*; L. Maior, *op. cit.*, p. 167—168.

³ Cotidianul „Lupta” organ al Partidului Național Român, a apărut la Budapesta între anii 1906—1910, încetându-și apariția la 1/14 decembrie 1910 (G. Baiculescu, G. Răduică, N. Onofrei, *Publicațiile periodice românești*, t. II, București, 1969, p. 386; S. Stanca, *O gazetă românească în Budapesta*, în *Repere sibieni. Studii și referate*, vol. III, Sibiu, 1982, p. 357).

⁴ Al. Vaida-Voevod, *op. cit.*, p. 92.

sieu, C. Iancu, R. Veliciu, A. Lazăr și V. Moldovan și avându-l ca director pe Vasile Goldiș⁵.

Din această perioadă de frământări, căutări și reorganizări ale presei de partid, publicăm în anexă trei documente-circulară din prima jumătate a anului 1911, provenite „de la Biroul central al Partidului Național Român” ce-și avea sediul la Budapesta⁶. Ele sunt adresate membrilor Comitetului central (în cazul nostru avocatului dr. Romul Boilă din Târnăveni, președintele Comitetului comitatens Târnava Mică al Partidului Național Român). Prin ele se solicita dezvoltarea celei mai intense propagande de răspândire și realizare de abonamente la ziarele proprii ale partidului, care să pătrundă în fiecare casă de intelectuali români și în fiecare comună în interesul consolidării și dezvoltării Partidului Național Român, pentru asigurarea solidarității mișcării naționale⁷.

Documentele-circulară sunt redactate și semnate de dr. Ioan Suciș (1862—1939), avocat, om politic român, publicist, fost membru al Comitetului central al Partidului Național Român și deputat în parlamentul ungar. El va organiza de fapt administrația ziarului „Românul”, procurând fonduri pentru cumpărarea tipografiei și contribuind cu ceilalți fruntași politici la înființarea în 16 septembrie 1911, la Arad, a Institutului tipografic „Concordia”, ce va finanța și edita ziarele partidului și alte tipărituri⁸.

„Conducător interimar al Biroului central”, cum se declara el însuși, dr. Ioan Suciș, adept al activismului politic și parlamentar, se va impune pregnant în activitatea organizatorică a Partidului Național Român, militând încă din anii 1907—1908 pentru reorganizarea lui de sus în jos, proiect pe care nu și l-a putut duce la îndeplinire⁹.

Documentele-circulară atestă că dr. Ioan Suciș, deși s-a retras oficial din Comitetul central la Conferința Partidului Național Român din 5 aprilie 1910¹⁰, nu va abandona activitatea politică și nici proiectele de organizare a partidului, el rămânând în continuare organizatorul și omul

⁵ R. Ciorogariu, *op. cit.*, p. 41—42; L. Boia, *op. cit.*; L. Emandi, V. Suciș, *Dr. Ioan Suciș — luptător pentru unire, în Ziridava*, III—IV (1974), p. 125—132; V. Popeangă, N. Roșuț, „Românul” din Arad în lupta pentru desăvârșirea statului național român, în *Ziridava*, III—IV (1974), p. 162—176; V. Cațavei, *Dr. Ioan Suciș — luptător pentru libertate națională și socială (1862—1939)*, în *Ziridava*, X (1973), p. 637; G. Baiculescu, G. Răduică, N. Onofrei, *op. cit.*, p. 585—586.

⁶ Acest fapt se pare că produce o contradicție cu ce afirma istoriografia perioadei care consemnează că reședința sau centrul organizatoric al conducerii Partidului Național Român a fost decretat la 19—20 ianuarie 1908 orașul Arad, când s-a ales un Birou central sau o conducere operativă formată din Nicolae Oncu, Ioan Suciș, Vasile Goldiș și Ștefan Cicio-Pop (*Roman R. Ciorogariu (1852—1936). Studii și documente*, Oradea, 1981, p. 254).

⁷ Muz. Ist. Trans., nr. inv. M. 1108, M. 1113, M. 1457.

⁸ L. Emandi, V. Suciș *op. cit.*; R. Ciorogariu, *Spre prăpastie*, Arad, 1911, p. 43—44; Gh. Șora, *George Pop de Băsești în corespondență cu arădanii*, în *Acta MP*, XII (1988), p. 439—442.

⁹ V. Cațavei, *op. cit.*, p. 636; N. Roșuț, *Contribuții arădene la dezvoltarea gândirii social-politice din Transilvania în preajma Unirii*, în *Studii privind istoria Aradului*, București, 1980, p. 195—198; D. Bogdan, *Onisifor Ghibu și Vasile Goldiș despre Dr. Ioan Suciș*, în *Ziridava*, XIV (1982), p. 353—357; Anexa III.

¹⁰ Al. Vaida-Voevod, *op. cit.*, p. 38—39; N. Roșuț, *Activitatea politică a deputaților arădeni între anii 1905—1918*, în *Ziridava*, IX (1978) p. 250.

de acțiune, cerând frunțașilor politici din comitate să ducă la bun sfârșit orice „întreprindere inițiată de Comitet”¹¹.

Biroul Comitetului central al partidului, prin dr. Ioan Suciu, se credea îndreptățit, ba chiar pretindea de la fiecare frunțaș politic român din comitate o activitate întetită, cooperantă, pentru executarea tuturor comandamentelor transmise, ceea ce putea „promova cu succes marile interese ale partidului”¹². Doctorul Ioan Suciu le va solicita, de altfel, acțiuni de organizare a partidului în comitate prin ținerea unor consfătuiri intime care să stabilească din nou lista membrilor comitetelor comitatense și cercuale, a secretarilor cu date informative personale, pentru strângerea de fonduri bănești etc.¹³.

Doctorul Ioan Suciu transmite și alte informații cu referire la ziarul budapestan „Poporul român”, intrat definitiv în proprietatea partidului la 1 ianuarie 1911¹⁴, având redacția și administrația în localul Biroului central din capitala ungară (str. Rákóczi nr. 17, et. IV, apart. 14), sub îngrijirea lui Vasile Lucaciu¹⁵. Se analizează și se prezintă membrilor Comitetului central situația financiară, paginația, tirajul și șansele de supraviețuire a acestui ziar, pe care unii frunțași politici îl doreau încorporat în paginile „Românului” din Arad. Cert este că, în cele din urmă, „Poporul român”, *organ poporal al Partidului Național Român*, va fi transferat la Arad, unde se va tipări independent până în 1914 în tipografia „Concordia”, începând din 31 iulie/13 august 1911¹⁶.

Convocatoarele pentru ședințele Comitetului central din cursul anului 1911, ce au avut loc la 15 iunie, 8 octombrie și 11 decembrie st.n., stau mărturie a preocupărilor conducerii Partidului Național Român pentru cunoașterea și analiza periodică a situației celor două ziare, „Românul” și „Poporul român”¹⁷. Partidul înțelegea rolul politic și cultural de mare importanță al presei, pentru cimentarea conștiinței naționale și ce trebuia să impulsioneze lupta națională a românilor transilvăneni într-o perioadă de adânci prefaceri.

NICOLAE CORDOȘ

¹¹ Anexa II.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Acest ziar, avându-l ca redactor responsabil și proprietar-editor pe Dimitrie Birăuțiu, a apărut la 20 septembrie/3 octombrie 1901, el devenind de la 2/14 mai 1905 *organ poporal al Partidului Național Român* (N. Hodoș, Al. Sadi Ionescu, *Publicațiunile periodice românești*, t. I, București, 1913, p. 500; S. Stanca, *op. cit.*, p. 349).

¹⁵ De altfel, „Poporul român” din 24 decembrie 1910/6 ianuarie 1911 îi anunța ca primi-colaboratori ai acestui ziar pe Vasile Lucaciu și Ioan Suciu; Anexa I.

¹⁶ G. Baicuțescu, G. Răduică, N. Onofrei, *op. cit.*, p. 478–179, 585–586; S. Stanca, *op. cit.*, p. 361; Anexa III.

¹⁷ Muz. Inst. Trans., nr. inv. M. 1114, M. 1158, M. 1177.

I

De la Biroul central al Partidului Național¹⁸

Budapesta 24 ian. 1911
VIII. Rákóczi-ut 17.IV.14

Stimate Domnule avocat!¹⁹

Anunțăm apariția în Arad (Batthyány utca 2) a ziarului „Românul”, nou înființatul organ de publicitate al partidului nostru național și Vă rugăm să ne stai în ajutor, dezvoltând cea mai intensivă propagandă în interes de-a răspândi cât mai impunător acest ziar propriu al partidului nostru.

Totodată anunțăm, că de la anul nou încoace și foaia poporală „Poporul român” apare în regia proprie a partidului, stând sub îngrijirea dlui dr. Vasiliu Lucaci și având Redacția și administrația sa în Budapesta, Rákóczi ut 17.IV.14, în localitățile acestui Birou central.

Este o cerință de interes vital pentru Partidul Național Român, ca foile proprii ale partidului să pătrundă în fiecare casă de intelectual român și cel puțin cu 5—10 numeri poporali, în fiecare comună locuită de români, pentru că numai astfel o să fie dată posibilitatea de-a putea zădărnici noi orice tendințe separatiste, îndreptate conștient ori inconștient spre distrugerea solidarității noastre.

Aceasta nu înseamnă slăbirea și suprimarea foilor naționale locale, dimpotrivă, până ce ele nu calcă receruta disciplină de partid, li se cuvine tot sprijinul moral și material.

Încât pentru „Românul”, și „Poporul român” contăm prin valorosul dale sprijin²⁰ la cel puțin 10 abonamente la nr. cotidiani și la câte 25—15 abonamente la foile resp. nr. săptămânali.

Cu stimă,

Dr. I. Suci

II

DE LA BIROUL CENTRAL AL PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN²¹

Budapesta,²²
VIII. Rákóczi-ut 17.IV.14.

Prea stimabile Domnule!²³

Ne luăm voia a Vă trimite alăturat o consemnare a abonenților de până acuma la „Românul”.

Din această consemnare Vă puteți convinge, că un număr mare a intelectualilor români din comitatul dvoastră n-a abonat încă „Românul”, organul autorizat al Partidului Național Român.

Nu încape îndoială, că primul pas spre înfăptuirea unei consolidări a partidului nostru este, ca organul oficios al partidului să între în cel puțin câte un număr cotidian și barem în câte 2—3 numere săptămânale, dimpreună cu „Po-

¹⁸ Idem, nr. inv. M. 1108.

¹⁹ Textul este scris de mână cu cerneală și multiplicat.

²⁰ Doctorul Romul Boilă va sprijini această solicitare, anunțând la 17 aprilie 1911 în comitatul Târnava Mică apariția celor două ziare autorizate ale partidului (Muz. Ist. Trans., nr. inv. M. 1126).

²¹ Muz. Ist. Trans., nr. inv. M. 1113.

²² Antet tipărit în Tipografia diecezană din Arad.

²³ Textul este scris de mână cu cerneală și multiplicat.

porul român", în fiecare comună din patrie în care sunt români. Trebuie să insistăm cu toate silințele noastre pentru a ajunge la acest stadiu începător al unei propagande conștiente în interesul dezvoltării partidului nostru național român.

Biroul central al partidului național se crede îndreptățit a aștepta, ba chiar a pretinde de la fiecare fruntaș român o activitate înțetită în acest interes de partid. Este ușor de înțeles, că acest birou și peste tot, întregul Comitet național numai prin cooperarea fruntașilor din comitate, pe lângă executarea fără ezitări și îndolență a cercetării adresate către fruntașii din singuraticile comitate — pot promova cu succes marile interese ale partidului.

Ne adresăm mult stimat dvoastră nu pentru ca să Vă facem în parte responsabil pentru izbitoră nepăsare, ce se dă pe față din partea inteligenței române. Chiar dimpotrivă: ne adresăm către dvoastră și prin dvoastră către toți fruntașii de inimă din comitatul dvoastră în convingerea, că sunteți pe deplin de acord cu noi asupra trebuinței imperative, de-a se pune odată capăt nepăsării și îndolenței generale, care face ca orice plan salutar, orice întreprindere inițiată de comitet să nu poată fi dusă la îndeplinire, după cum se recere.

În acest interes Te rugăm să ai bunătatea a convoca fără întârziere o consfătuire intimă a fruntașilor noștri din comitat și a insista, ca din acea consfătuire să se ia măsuri corespunzătoare în următoarele direcții:

I. Să se stăverească [stabilească], din nou lista membrilor Comitetului central comitatens al partidului pe lângă designarea unui ori mai multor secretari. Nu putem să accentuăm îndestul marea însemnătate a acestui oficiu onorific din comitetele centrale comitatense. Secretarul are să fie mâna dreaptă a președintelui, om cunoscător excelent a tuturor referințelor din comitat, om stabil, mănuiitor al condeiului, sârguincios și de inițiativă. Având în vedere lucrările de organizare a partidului, secretarul trebuie să fie un bărbat, care se poate angaja și la alte lucrări scripturistice, nu numai la concipiere [redactare] de procese verbale ale sedințelor. Și dacă ar fi de lipsă, comitetul să-și angajeze o forță acomodată de secretar chiar și pe lângă o rebonificare materială. Pentru că până ce nu o să avem în fiecare comitat un secretar parat de lucru mai înțetit, în zadar expediază acest birou toate lucrările sale către Comitetul central comitatens, nu-i cine să lucre.

În lista revăzută a membrilor Comitetului central comitatens să fie expus la fiecare membru *ocupația* (starea, oficiul), numirea românească și cea ungurească a comunei în care locuiește (la cei din orașe și strada și nrul casei) și poșta ultimă.

II. Tot așa să se stăverească din nou și listele comitetelor cercuale, cu mult pond pe designarea secretarului ori secretarilor cercuali și cu expunerea promptă a adresei fiecărui membru.

Toate aceste liste din nou stăverite sunt a se trimite la acest Birou central până la 1 aprilie n.a.c. dimpreună cu o parie a procesului verbal luat din consfătuirea convocândă.

III. Să se ia măsuri pentru adunarea din oferte de la fruntași a sumei de contribuire la speșele partidului, care vi s-a cerut și pentru administrarea banilor pe adresa dlui dr. Iustin Marșieu²⁴, avocat în Arad.

IV. Să se ia măsuri de propagandă înțetită spre răspândirea organelor de publicitate „Românul” și „Poporul român” foile proprii ale partidului nostru. Trebuie, ca aceste organe ale partidului să pătrundă în fiecare comună românească, sau cu locuitori români și trebuie ca onoratul Comitet central să vrea și să știe eserția [exercita] trebuincioasă presie morală asupra tuturor acelor intelectuali români, care după starea lor materială ar putea abona foaia partidului. Iar încât în vreo comună românească nu s-ar afla nici o persoană, care să vrea să poată procura organul ziaristic al partidului, onoratul Comitet central are să se îngrijească, ca în acea comună măcar din bani colectați să se aboneze foaia partidului pe seama unor ori mai multor persoane potrivite pentru propaganda partidului.

Nu cerem lucruri imposibile. Tot ce Vă cerem este cu puțință pe lângă o insistare continuă și energioasă. Poate fi activitatea în această direcție migăloasă.

²⁴ Iustin Marșieu (1878—1955), avocat, discipol devotat al lui Vasile Goldiș (vezi Gh. Șora, *Vasile Goldiș militant pentru desăvârșirea idealului național. 1 Decembrie 1918*, Timișoara, 1980, p. 234).

neplăcută și incopciată cu multă trudă și capacitări, în rezultatele sale însă ne va duce cu un pas mare înainte spre țintă.

Vă rugăm încă odată să aveți bunătatea a împlini rugarea noastră.

Cu deosebită stimă pentru Biroul central:

Budapesta 15 martie n. 1911

Dr. Ioan Suciu

P.S. Observăm, că este un lucru curios, ca nici chiar membrii din comitetele centrale și cercurile să nu se simțească moralmente datori a se abona ei înșiși la foile proprii ale partidului lor. Nu-i destul atât, că le citesc eventual în casină; trebuie să știe resimți fiecare datorința sa de-a jertfi el cei puțin aceea sumă minimă, cât face prețul de abonament al foilor.

III

Ca informație a membrilor Comitetului executiv.

Budapesta 30 aprilie n. 1911²⁵

Iubite Amice!²⁶

În afacerea foi populare a partidului „Poporul român” din Budapesta, care, după felul de aministrare și redactare practizat din ianuar încoaci, pretindea jertfe enorme pe conta cassei partidului, subsemnatul conducător interimar al Biroului central am luat [măsuri] provizorie până ce se va întruni Comitetul național, ca să decidă definitiv în chestie, următoarele măsuri:

Nu am putut lua asupra-mi răspunderea morală pentru sistarea acestei foi populare ori contopirea ei cu numărul popular al „Românului” prevenind chiar și subtitlul „forței majore”, a zilei, hotărîrii comitetului, pentru că: sum convins, că ar produce multe nedumeriri și mare resens sistarea neașteptată, ca din senin, a acestei foi a partidului, pentru care în multe părți fruntași și țărani s-au expus mult, din interesul de a o scoate biruitoare din concurența perfidă, ce ni-o face dl. Birăuț²⁷, care se obligase pe vreme prin contract, a nu scoate foaia populară românească din tipografia sa până are partidul foaia „Poporul român” în Budapesta; m-a convins, că este modru, pe lângă economizare bună și pe lângă o reducere posibilă a speșelor, de-a susține foaia „Poporul român, barem pentru deocamdată, în Budapesta și fără ca să se reaceară o jertfă mai considerabilă din partea cassei partidului. Și adică am intrat în pertractări cu tipografia fraților slovaci²⁸ și decisi și noi din parte-ne a reduce numerele foi de la exagerata es-tensie de 12 pagini, la 8 pagini, am exoperat următoarele prețuri: de la fiecare număr a 8 pagini prima mie de exemplare 112 K., continuativa mie exempl. câte 20 K.

Așadar în 3200 exempl. cât se recer de prezinte tiparul și expediția foi ne-ar costa de număr, inclusiv mărci poștale câte 220 K. la lună, cu 4 numere socotind 880 K. Cuartirul și lefile personalului de redacție și administrație le-am redus la suma de 460 coroane, toate laolaltă, așa că summa-sumarum avem să ieșim la cale din un buget lunar de 1340 K. față cu bugetele lunare de 3500—4000 K. de până acuma.

Computul venitelor sperative ne promite, deși nu egal pe fiecare lună, dar după calculele medic, din abonamente lunar câte 800 cor. și din inserate câte 180—250 coroane. Astfel, că deja pentru luna mai deficitul este redus de la 3000

²⁵ Muz. Ist. Trans., nr. inv. M. 1457.

²⁶ Textul este scris de mână cu cerneală și multiplicat.

²⁷ După preluarea „Poporului român” de către Partidul Național Român, Dimitrie Birăuțiu scoate la Budapesta între 6/19 martie și 11/24 decembrie 1911 „Foaia poporului român” (vezi G. Baiculescu, G. Răduică, N. Onofrei, *op. cit.*, p. 259).

²⁸ „Poporul român” în ultima perioadă budapestană, de la 24 decembrie 1910/6 ianuarie 1911 și până la 31 iulie/13 august 1911, a fost tipărit în Tipografia slovacilor (vezi G. Baiculescu, G. Răduică, N. Onofrei, *op. cit.*, p. 478—479; S. Stanca, *op. cit.*, p. 361).

cor. la cifra de 4—5 sute coroane, care deficit cu sporirea abonenților și înmulțirea inuseratelor în 3—4 luni poate să dispară cu desăvârșire, firește pe lângă strictă economizare.

Stăteam în fața alternativei, ca ori să sistez foaia „Poporul român” din Buda-
pesta, încorporând-o în numărul poporal al „Românului” din Arad, chiar și
înainte de a putea conveni și decide comitetul, pentru că deficitul acestei foi
devenise nesuportabil, ori să aflu alt expedient de tranziție, făcând o nouă și
ultimă încercare, sub conducerea indirectă a Biroului central, care până în timpul
mai recent nu avusese amestec în afacerile administraționale și redacționale ale
„Pop. rom.” — spre susținerea și așezarea pe baze reale a acestui organ poporal
al nostru.

Și eu, măcar că în vederea jertfelor enorme, ce le pretindea de luni încoace
foaia „Pop. rom.” eram de părerea fraților Mihali, Maniu, Goldiș, Vlad, Vaida și
a altor amici din comitet, cu care conferasem asupra acestei afaceri, că adică să
încorporăm foaia „Pop. rom.” în numărul poporal al „Românului” din Arad, în
ultimul moment totuși m-am simțit obligat să abstau de la acest propus, afară
de motivele mai sus înșirate și din următoarele considerente:

Încorporarea foi „Pop. rom.” în ziarul „Românul” crea mari inconveniențe
în urma faptului, că aproape 800 dintre abonații acestei foi sunt totodată deja și
abonații „Românului” de zi. Acelora nu le puteam trimite numărul poporal al
„Românului” în 2 exempl. și încât au solvit abonamentul înainte, trebuia să-i
rebonificăm, având tot atâtea scăzăminte de abonenți.

Pierdem și dreptul la taxe considerabile de inserate publicate în „Pop. român”
a căror serie obligată nu o puteam îndeplini.

Toate aceste motive și considerente, îndată ce mi-a succes a exopera și o
colosală reducere a trebuințelor, m-au îndemnat să susțin status--quo până va
conveni și decide onor. comitet.

Cu salutări sincere, al Tău sincer amic

Suciu

ASPECTS OF THE ORGANISATORIAL AND PRESS ACTIVITY OF THE ROMANIAN NATIONAL PARTY (1911)

(Abstract)

The study presents in appendix three documents, circular letters from the
first half of the year 1911, issued by the Central bureau of the Romanian National
Party from Transylvania and Hungary. They were adressed to the membres
of central committee in the districts and promoted development and organisatorical
activities that were meant to ensure the fermity of the party and of the entire
national movement.

The political elite understood the important cultural and political role played
by the press in strenghtening national consciousness. The press impulsed the strug-
gle of Transylvanian Romanians. Thus the elite developed an intense propaganda
for spreading and subscriptions to the party's newspapers „Românul” (The Roma-
nian) and „Poporul român” (The Romanian People).